

Tampereen kaupunki

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 Valtioneuvosto

Viite: Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/6791/2026

Tampereen kaupungin lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

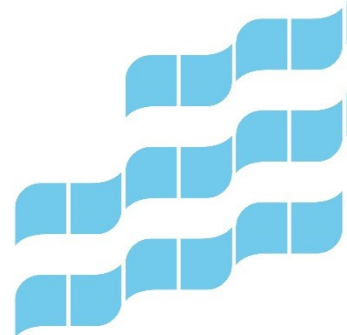
Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta ja lakia työvoimapalveluiden järjestämisestä. Lisäksi ehdotetaan kumoettavan eräät työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain pykälät.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia KEHA-keskuksen työllisyyspalveluihin ja kansainväliseen rekrytointiin liittyviin tehtäviin. KEHA-keskuksen tarjoama työvoimaviranomaisille suunnattu oikeudellinen tuki, osaamisen kehittämisen tuki ja monialaisen palvelun tuki esitetään lakkautettavan. Lisäksi lakkautettaisiin KEHA-keskuksen tehtäväksi säädetyt työllisyyspalveluihin kytkeytyvät valtakunnalliset asiakas- ja neuvontapalvelut sekä nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennus. Yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyvät valtakunnalliset tieto- ja neuvontapalvelut siirrettäisiin elinvoimakeskusten tehtäväksi. Kansainvälisen rekrytoinnin tehtävät ehdotetaan uudelleen järjestettävän siten, että KEHA-keskukselta poistettaisiin tehtävä hoitaa osaajien maahanmuuton edistämiseen liittyviä valtakunnallisia palveluita ja siirrettäisiin kyseiset palvelut Business Finland Oy:lle. Samalla ehdotetaan laissa täsmennettävän KEHA-keskuksen kansainvälisen rekrytoinnin tiedolla johtamisen ja eurooppalaisen työnvälitysverkoston koordinointiin liittyviä tehtäviä.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2026 ja muutokset tulisivat voimaan vuonna 2027.

Muutosten tavoitteena on KEHA-keskuksen ja kuntien työvoimaviranomaisten roolien ja vastuiden selkeyttäminen sekä tarkoituksenmukaisempi työnjako valtion ja kuntien välillä sekä valtion

sisällä. Säädosvalmistelun yhteydessä arvioidaan myös mahdollisuuksia valtionhallintoon kohdistuviin säästötavoitteisiin vastaamiseksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla.

KEHA-keskuksen vastuulla oleviin valtakunnallisiin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuki- ja palvelutehtäviin esitettävillä muutoksilla selkeytettäisiin paitsi kuntien työvoimaviranomaisten ja KEHA-keskuksen rooleja ja vastuita myös KEHA-keskuksen ydintehtäviä, joita ovat valtakunnalliset tieto- ja tietojärjestelmätehtävät. Tehtäviin liittyviä päällekkäisyyksiä purkamalla KEHA-keskus pystyy esityksen mukaan keskittymään työvoimapalvelujärjestelmän toimivuuden kannalta strategisesti keskeisiin tehtäviin. Työ- ja elinkeinoministeriö toteutti talvella 2025–2026 työministerin toimeksiannosta selvityksen KEHA-keskuksen ja kuntien työvoimaviranomaisten rooleista, työnjaosta ja vastuista työllisyyden ja kansainvälisen rekrytoinnin tehtävissä. Tämän KEHA-selvityksen mukaan keskeisillä työllisyystoimijoilla oli yksimielinen näkemys siitä, että KEHA:n ydintehtäviä ovat tietojärjestelmien ja palvelualustojen kehittäminen, arviointi sekä tiedolla johtamisen tukeminen. Digitalisaation edistäminen ja kustannusvaikuttavuuden parantaminen nähdään tärkeinä koko järjestelmän toimivuuden kannalta.

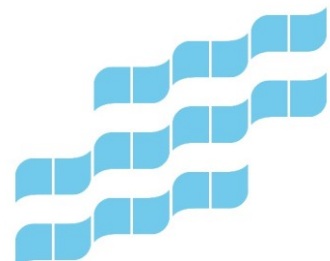
Valtion kansainvälisen rekrytoinnin tehtäviä koskevan uudistuksen tavoitteena on selkeyttää valtakunnallista kansainvälisen rekrytoinnin kokonaisuutta ja edistää yhteistyötä kuntien ja työllisyysalueiden kanssa. Uudistuksen tavoitteena on lisäksi kehittää kansainvälisen rekrytoinnin palvelujärjestelmän toimivuutta yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tukena.

Yritys-Suomi-neuvontapalvelun ja Yrittäjän talousapu -palvelun siirron tavoitteena on esityksen mukaan turvata palveluiden jatkuvuus ja laatu, vahvistaa valtakunnallista yritysneuvontaa sekä mahdollistaa palveluiden pitkäjänteinen ja vaikuttava kehittäminen osana elinvoimakeskusten yrityspalvelukokonaisuutta, kustannustehokkuusnäkökulma huomioiden.

Lausunnonantajan lausunto

1. Nykytila ja sen arviointi

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, on KEHA-keskuksen tehtäväkokonaisuuksien ja mahdollisten päällekkäisyyksien tarkastelu suhteessa työvoimaviranomaisen tehtäviin ja vastuisiin perusteltua. Tampereen kaupungin näkemys on, että nykyisissä tehtävissä on työvoimaviranomaisen järjestämisvastuulle kuuluvia päällekkäisyyksiä, muun muassa osaamisen kehittämisen palvelujen sekä tieto-, neuvota- ja ohjauspalvelujen osalta. Tampereen kaupungin näkemys on, että KEHA-keskuksen ydintehtävänä on tietojärjestelmien ja palvelualustojen kehittäminen, määritellyt arviointitehtävät (työvoimapalvelujen tuloksellisuuden ja toimivuuden arviointi ja seuranta) ja tiedolla johtamisen tukeminen. Tähän KEHA-keskuksen ydintehtäväkokonaisuuteen tulee turvata resurssit. Esimerkiksi tietojärjestelmiä tulee kehittää siten, että tietojärjestelmät tukevat työvoimaviranomaisen ydintehtävää eli vaikuttavaa työllisyyden edistämistä. Automaatiota, osa-automaatiota ja viranomaisten tiedon vaihdon digitaalisia mahdollisuuksia tulee edistää pikaisella aikataululla.

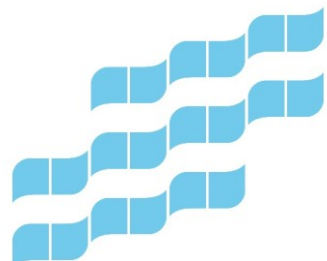
Työvoimaviranomaisten näkemyksillä yhteiskehittämisessä ja digitalisaation kehittämisen priorisoinnissa tulee olla merkittävä rooli. Erilaiset hankerahoitukset tulee hyödyntää digitalisaation kehittämisessä mahdollisimman kattavasti, mutta digitalisaation kehittämisen toimia ei tule jättää hankerahoituksen varaan.

Yhteiset asiakastietojärjestelmät takaavat tiedon liikkumisen asiakkaiden mukana sekä palveluiden toiminnan yhdenmukaisesti ja kustannustehokkaasti. Työllisyysalueet ovat erikoisia ja osin tarpeet voivat olla erilaisia, mutta keskeisimmät asiat kuten työnvälitystyöhön liittyvät tehtävät ovat kaikille samat. KEHA-keskuksella on tärkeä rooli järjestelmien yhteiskehittämisessä, yhdessä työllisyysalueiden kanssa. KEHA-keskuksella on kokemusta ja osaamista tiedolla johtamisen tukemiseen, digitalisaation edistämiseen ja kustannusvaikuttavuuden parantamiseen. Näillä tehtävillä on suuri merkitys työllisyysalueille tiukkenevassa taloustilanteessa. Tietojärjestelmien yhteiskehittämisen verkosto tuo yhteen käytännön työntekijät ja järjestelmäkehittäjät. Yhteiskehittämisen avulla voidaan vähentää päällekkäistä työtä, nopeuttaa tiedon kulkua sekä mahdollistaa myös pilotointeja ja kokeiluja. Verkosto toimii myös osaamisen jakamisen alustana. Verkoston avulla voidaan varmistaa, että kehittäminen tukee kansallisia tavoitteita ja linjauksia sekä lainmukaista ja turvallista henkilötietojen käsittelyä.

KEHA-keskus on rakentanut hyvin toimivan valtakunnallisen tietojärjestelmien yhteiskehittämisen verkoston, jossa jokainen alue saa äänensä kuuluviin. KEHA-keskus on osoittanut, että sillä on kykyä ja mahdollisuuksia muokata verkoston toimintaa työllisyysalueiden palveluiden perusteella ja kehittää yhteistä toimintaa joustavasti sekä mahdollistaa tarkoituksenmukaisia yhtenäisiä toimintamalleja.

KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluu myös työvoimapalvelujen seurantamittariston kehittäminen ja se osallistuu työvoimapalvelujärjestelmän tilaa koskevan arvioinnin valmisteluun hallituskausittain. Näihin tehtäviin ei hallituksen esityksessä esitetä muutoksia. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, tiedolla johtamisen toimintojen tavoitteena on mahdollisimman tarkan tilannekuvan rakentaminen työvoimapalvelujen toiminnasta ja tämä tieto luo pohjan valtakunnalliselle ohjaukselle, poliittiselle päätöksenteolle ja lainsäädäntövalmistelulle. **Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan työvoimapalvelujen seurantamittaristo ei vastaa nykyistä toimintaympäristöä ja sen kehittämiseksi tulisi KEHA-keskuksen tehdä tiivistä yhteistyötä kuntien, erityisesti C6-kaupunkien kanssa. Työvoimapalvelujen seurantamittaristo tulee arvioida suhteessa nykyiseen toimintaympäristöön ja kohdentaa työvoimaviranomaisen ydintehtävään, välineellisten suoritemittareiden sijaan.**

KEHA-keskuksen oikeudellinen tuki on antanut työvoimaviranomaiselle lainsäädännöllisiä suosituksia, tuottanut tukimateriaalia sekä koulutuksia keskeisistä substanssilakien lainsäädäntöuudistuksista. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, kunnilla tulisi olla itsellä riittävä oikeudellinen osaaminen, mukaan lukien koulutusosaaminen lain tulkintoihin. Kunnilla on myös vastuu lain tulkinnasta ja päätöksistä.

KEHA-keskuksella on lakisääteinen tehtävä työttömyysturvan vaativissa asiantuntijausunnoissa. Tähän tehtävään ei esitetä muutoksia. Tampereen kaupunki kannattaa tältä osin hallituksen esitystä, todeten kuitenkin, että KEHA-keskuksen työttömyysturvalain tulkintoja, esimerkiksi pää- ja sivutoimisen yrittäjyyden osalta tulee terävöittää sivutoimista yrittäjyyttä tukevaan suuntaan. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan sivutoimista yrittäjyyttä koskevaa lainsäädäntöä tulee myös kehittää yrittäjyyttä ja itsensä työllistämistä edistävämmäksi. Myös vapaaehtoistyöhön liittyvät työttömyysturvatulkinnot ja sitä koskeva työttömyysturvalainsäädäntö tulee ottaa huolelliseen tarkasteluun ja uudelleen arvioitavaksi. Vapaaehtoistyön eri muodoilla on tärkeä rooli työllistymisen edistämisessä. Tällä hetkellä vapaaehtoistyön ja työttömyysturvan suhde aiheuttaa hämmennystä ja epätietoisuutta työnhakija-asiakkaissa ja vapaaehtoistyön kentän toimijoissa. Vapaaehtoistyötä ja työttömyysturvaa koskevaa lainsäädäntöä tulee kehittää mahdollistavammaksi ja samoin kuin lain tulkintaa ja siihen liittyviä hallinnollisia käytäntöjä.

KEHA-keskus hoitaa keskitetysti ja valtakunnallisesti vaativat työvoimapolitiittiset lausunnot. Tämä on tärkeää myös jatkossa työnhakijoiden yhdenvertaisen ja tasapuolisen kohtelun takaamiseksi ja yhtenäisen laintulkinnan varmistamiseksi. KEHA-keskus koordinoi valtakunnallista työttömyysturvan yhteistyöverkostoa. Verkostolle on myös jatkossa tarve, jotta mahdollistetaan KEHA-keskuksen, työvoimaviranomaisten ja työttömyysturvan maksajien välinen tiedonvaihto ja keskustelu.

Työvelvollisuusrekisterin osalta työnjako KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten kesken katsotaan olevan selkeä eikä päällekkäisyyttä ole. KEHA-keskuksen rooli järjestelmän ylläpitäjänä, kehittäjänä ja testajana nähdään tärkeänä.

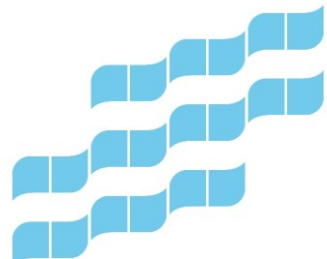
Tampereen kaupunki kannattaa työttömyysturvan yleisneuvonnan vastuiden selkiyttämistä asiakkaiden oikeusturvan ja hyvän asiakaspalvelun varmistamiseksi.

Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan KEHA-keskuksen rooli osaamisen kehittämisessä luo epäselvyyksiä sekä sisällön että osaamisen kehittämisen vastuiden osalta. Tampereen kaupunki näkee osaamisen kehittämisen kuuluvan kuntien vastuulla.

Tampereen kaupunki näkee monialaisen palvelun tuen ja ONNI-toiminnan substanssitehtäviksi, jotka tulisi järjestää alueellisena verkostoyhteistyönä, ei KEHA-keskuksen toimesta.

2. Tavoitteet

Kuten hallituksen esityksessä todetaan työvoimapalvelujärjestelmän sujuva toiminta edellyttää yhteistä ymmärrystä toimivallasta, vastuista ja operatiivisista rooleista. KEHA-selvityksen ja hallituksen esityksen toteutus epäselvien roolien tarkentamisen tarpeesta ja päällekkäisten ja epätarkoituksenmukaisten toimintojen karsimisesta on Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan relevantti. Työvoimapalvelujärjestelmän tulee olla rooleiltaan

selkeä, vaikuttava ja kustannustehokas. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, kokonaisvastuu työvoimapalvelujen järjestämisestä on työvoimaviranomaisella.

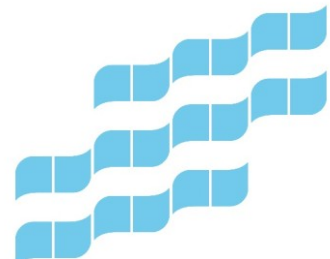
Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan KEHA-keskuksen ydintehtävä on tietojärjestelmien ja palvelualustojen kehittäminen, arviointi sekä tiedolla johtamisen tukeminen, kuten hallituksen esityksessä todetaan. Tähän ydintehtävään nähden Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että KEHA-keskuksen resurssit tietojärjestelmien, automatisaation ja tiedolla johtamisen kehittämiseen turvataan siten, että tietojärjestelmät ja tiedon tuotanto tukevat työvoimaviranomaisen vaikuttavan ydintehtävien toteuttamista. Tampereen kaupunki näkee sekä valtakunnallisessa tavoitteenasettelussa että tiedon tuotannossa kehittämistarpeita suhteessa nykyiseen toimintaympäristöön ja sen vaatimuksiin. Tämän lisäksi Tampereen kaupungin näkemys on, että kehittämistyötä tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä kuntien, erityisesti C6-kaupunkien kanssa.

Hallituksen esityksessä todetaan, että Yritys-Suomi-neuvontapalvelu ja Yrittäjän talousapupalvelu siirretään Uudenmaan elinvoimakeskukseen. Hallituksen esityksessä ei perustella, miten elinvoimakeskuksista Uudenmaan alue on valikoitunut siirron kohteeksi. Tämä kaipa hallitukseen esitykseen tarkennuksia. **Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan valtakunnallisten yrityspalvelujen rooli, hyödyt ja tarpeellisuus suhteessa alueellisiin yrityspalveluihin tulee arvioida uudelleen yhteistyössä kuntien kanssa. Arvioinnissa tulee huomioida asiakasnäkökulma, mahdolliset päällekkäisyydet sekä yrityspalvelujen kokonaisuuden kustannustehokkuus.**

3. Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kuten edellä on todettu, Tampereen kaupunki kannattaa KEHA-keskuksen ydintehtävien määrittelyksi tietojärjestelmien ja palvelualustojen kehittämisen, kansallisen julkisen työvoimapalvelujen arvioinnin ja palveluista raportoinnin sekä tiedolla johtamisen tehtävät. Näihin tehtäviin on varattava KEHA-keskukselle riittävät taloudelliset resurssit ja hyvä osaaminen. Edellä mainittuja tehtäviä tulee kehittää ja edistää tiiviissä yhteistyössä kuntien, erityisesti C6-kaupunkien kanssa. On tärkeää varmistaa, että kuntien ja työvoimaviranomaisen rooli palvelujen kehittämisessä on vahva ja ratkaisut tukevat aidosti työvoimaviranomaisen palvelutuotantoa, vaikuttavuuden kehittämistä ja työllistämisen edistämisen tavoitteita.

Hallituksen esityksen mukaan työvoimaviranomaiselle suunnattu oikeudellinen tuki esitetään lakkautettavaksi, pois lukien kotoutumislain toimeenpanoon liittyvä oikeudellinen neuvonta. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan oikeudellisen neuvonnan vastuu tulee olla kunnilla, kuten hallituksen esityksessä esitetään. Työvoimaviranomaisella on vastuu lain tulkinnasta ja päätöksistä, joten myös oikeudellinen neuvonta tulee sijoittua kuntien vastuulle. Esitysestä jää epäselväksi perustelut, miksi kotoutumislain toimeenpanoon liittyvää neuvontatehtävää jatkettaisiin KEHA-keskuksessa. **Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan myös kotoutumislakiin liittyvä oikeudellinen neuvonta tulee toteuttaa**

kunnissa ilman, että KEHA-keskuksella on siihen hallituksen esityksessä esitettyä roolia. Kotoutumislaki ei ole työnhakija-asiakkuuden kokonaisuudesta irrallinen lainsäädäntö, joten oikeudellinen tulkinta työnhakijaa koskevien lakien osalta tulee olla eheä kokonaisuus. Näin varmistetaan oikeudellisen tuen laadullisuus.

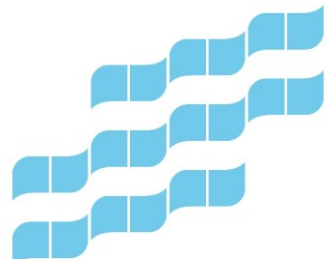
KEHA-keskuksen työvoimaviranomaiselle suunnattu osaamisen kehittämisen tehtävä esitetään lakkautettavaksi, pois lukien kotoutumislaisissa säädetty tehtävä tukea kotoutumisen edistämisen toimijoiden osaamisen kehittämistä. Kuten oikeudellisen tuen kotoutumisen neuvontatehtävän osalta, hallituksen esityksessä ei esitetä perusteluja, miksi osaamisen kehittämisen tehtäviä säilytettäisiin KEHA-keskuksen tehtävänä. **Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan henkilöstön osaamisen kehittämisen ja perehdyttämisen tehtävä kuuluu kokonaisuudessaan työnantajavelvollisuuksien mukaisesti kunnille, pois lukien KEHA-keskuksen tehtäväksi jäävien tehtävien, kuten tietojärjestelmien toimintaan liittyvä osaamisen kehittäminen, esimerkiksi perehdyttäminen tietojärjestelmämuutoksiin.**

Tampereen kaupunki näkee monialaisen palvelun tuen ja ONNI-tyyppisen toiminnan substanssitehtäviksi, jotka tulisi järjestää substanssitoimintojen puitteissa. Toisin kuin KEHA-selvityksessä ja hallituksen esityksessä viitataan, Tampereen kaupungin näkemys on, että toteutunut ONNI-toiminta on ollut arvokasta ja sillä on ollut tärkeä oma roolinsa, liitettynä esimerkiksi nuorten ohjaamotoimintoihin. ONNI-tyyppinen toiminta tulee kuitenkin organisoida osaksi substanssitoimintoja, esimerkiksi hyvinvointialueiden kautta.

Tampereen kaupunki kannattaa hallituksen esitystä siltä osin, että työttömyysturvatehtävissä säilytetään KEHA-keskuksen ja kuntien työvoimaviranomaisten nykyiset roolit ja vastuut. Työttömyysturvatehtävien osalta Tampereen kaupunki näkee kuitenkin lainsäädännön tulkintojen tarkastelun tarvetta KEHA-keskuksen tehtäviin sisältyvien vaativien asiantuntijalausuntojen osalta. Työttömyysturvaa ja sen tulkintaa tulee kehittää työllistymistä ja osallisuutta paremmin tukeväksi. Esimerkiksi sivutoimista yrittäjyyttä tulee mahdollistaa laajemmin työttömyysturvalla. KEHA-keskuksella on tärkeä rooli lainsäädännön tulkitsijana. Työttömyysturvaan liittyvän yhteistyön osalta tulee KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisen välillä olla tiivistä vuorovaikutusta. Yhteistyöprosesseja tulee kehittää yhdessä ja vaativiin asiantuntijalausuntoihin liittyvän yhteisten toimintojen perehdytysvastuu tulee olla KEHA-keskuksella.

KEHA-keskuksen valtakunnalliset asiakas- ja neuvontapalvelut Tampereen kaupunki näkee päällekkäisenä toimintana ja kannattaa tältä osin hallituksen esitystä tehtävien lakkauttamisesta.

Hallituksen esityksen mukaan KEHA-keskuksen tehtävistä kansainvälisen rekrytoinnin palvelut siirrettäisiin Business Finland Oy:n tehtäviksi. KEHA-keskus toimisi kuitenkin jatkossakin EURES-toimintojen kansallisena koordinoitumistona. TE-palvelu-uudistuksessa valtion roolia kansainvälisen rekrytoinnin kentällä haluttiin selkeyttää kokoamalla palvelut Business Finlandin ja KEHA-keskuksen muodostamaan Work in Finland -toimintoon. Uudistuksessa tavoiteltiin valtion roolin selkeytymistä kansainvälisen rekrytoinnin tukipalvelujen

tuottajana. Valtion aiempia tehtäviä kokoava ja osin uusi rooli kansainvälisessä rekrytoinnissa on toimia kuntien vastinparina ja tukea työllisyysalueita kansainvälisen rekrytoinnin lakisääteisissä tehtävissä.

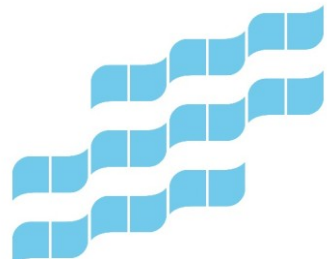
Työ- ja elinkeinoministeriön laatiman KEHA-keskuksen toimintoja arvioivan selvityksen kansainvälistä rekrytointia koskevassa osassa käydään kattavasti läpi haastattelu- ja kyselyaineistosta nousseita haasteita, jotka liittyvät kansainvälisen rekrytoinnin palvelukenttään ja työnjakoon eri toimijoiden välillä. Ilmeistä on, että TE-uudistuksen yhteydessä tehdyistä toimista huolimatta eri toimijoiden roolit kansainvälisen rekrytoinnin kentällä ovat edelleen epäselviä ja vastuunjakoon nähden ristiriitaisia, asiakkuuksien hallinta ja tietojärjestelmät ovat hajanaisia, eivätkä ne tue toimivan yhteistyön rakentamista. Lisäksi toimivan mallin luomista haastavat kuntien keskenään erilaiset lähtökohdat ja tarpeet kansainvälisen rekrytoinnin palveluille ja palvelujen kehittämiseksi. Myös vuoden 2026 alun aluehallintouudistuksen myötä aloittaneiden uusien elinvoimakeskusten rooli kansainvälisen rekrytoinnin toiminnoissa nähdään epäselvänä ja jäsentymättömänä.

Aineistosta nousseiden haasteiden ja tarpeiden pohjalta selvityksessä esitetään kolmea erilaista mallia kansainvälisen rekrytoinnin palvelujärjestelmän kehittämiseksi. Tampereen kaupunki ja muut C6-kaupungit tunnistavat esitetyissä vaihtoehtoissa hyviä ja kannatettavia elementtejä ja toisaalta myös haasteita, joiden pohjalta esityksiä olisi osin tarpeen arvioida uudelleen.

Tampereen kaupunki pitää muiden C6-kaupunkien tavoin KEHA-keskuksen nykyisten toimintojen tarkastelua ja osittaista uudelleensijoittelua valtion sisällä kannatettavana esityksenä. KEHA-keskuksen roolin painottuminen järjestelmäkehitykseen ja tietotuotantoon samalla, kun muut valtion toiminnot keskitettäisiin Business Finlandiin, loisi valtion kansainvälisen rekrytoinnin palveluista selkeän ja tarkoituksenmukaisesti jäsennellyn kokonaisuuden. Kansallinen EURES-koordinaatio nähdään kuitenkin järkeväksi säilyttää KEHA-keskuksen vastuulla.

Tampereen kaupunki sekä muut C6-kaupungit tunnistavat haasteet liittyen asiakkuuden hallintaan ja hajanaisiin tietojärjestelmiin, mutta katsovat, että asiakkuuksien hallintaa ei tulisi kehittää A-TMT:n käyttö- ja kirjaamisvelvoitetta tai muita lainsäädännöllisiä velvoitteita laajentamalla. Korostamme, että asiakkuudenhallintajärjestelmien kehittäminen valtion ja kuntien yhteistyötä tukevaksi vaatii laajempaa selvitystyötä, jossa tulee huomioida myös kunnille mahdollisista rajapintaratkaisuisista ja muusta tarvittavasta järjestelmäkehittämisestä aiheutuvat kustannukset.

Näkemyksemme mukaan vaihtoehto, jossa valtion kansainvälisen rekrytoinnin palveluja siirrettäisiin osittain elinvoimakeskusten vastuulle ei ole linjassa palvelurakenteen yksinkertaistamisen ja vastuiden selkeyttämisen kanssa. Tampereen kaupunki ja muut C6-kaupungit kannattavat mallia, jossa kansainvälisen rekrytoinnin palvelujärjestelmää ja valtion ja kuntien yhteistyötä kehitettäisiin olemassa olevaa C6-kaupunkien ja Business Finlandin roolia ja kumppanuutta vahvistamalla. Samalla valtion palvelutuotantoa tulee kuitenkin tarkastella

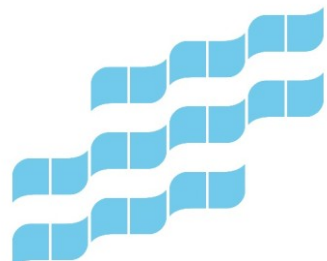
kriittisesti erityisesti asiakasrajapintaan sijoittuvien tehtävien osalta ja toisaalta vahvistaa kuntien ja työllisyysalueiden roolia asiakasrajapinnan palveluissa.

Hallituksen esityksessä on kuvattu KEHA-keskuksen lakkautettavien tehtävien pohjalta julkisen talouden säästöjen kokonaisuutta. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan KEHA-keskuksen rahoitus on arvioitava sen tulevan ydintehtävän kokonaisuuden toteuttamisen tavoitteisiin nähden. Esimerkiksi tietojärjestelmien ja tiedon tuotannon kehittämiseen tulee varata sellaiset toimintamenot, jotka varmistavat vaikuttavien työvoimapalvelujen seurannan, arvioinnin ja kehittämisen. Tietojärjestelmiä kehitetään myös kumppanuusyhteistyössä. Esimerkkinä tästä on KELAn Eepos kehittämisohjelma, johon KEHA-keskus ja työllisyysalueet ovat osallistuneet. Mahdollisten tietojärjestelmämuutosten kustannuksista vastaavat yhteistyön osapuolet kuitenkin omien kehittämisbudjettiensa puitteissa. KEHA-keskuksen rahoituksessa on siten huomioitava myös varaukset edellä kuvatun kaltaiseen yhteiskeittämiseen tai rahoitusta on katettava hankerahoituksella.

Hallituksen esityksen mukaan lainsäädännöllä ei olisi vaikutuksia kuntien talouteen. Esityksessä kuvataan tulkinta, jonka mukaan KEHA-keskuksesta lakkautettavien tehtävien vastuuta ei siirretä muille viranomaisille. Esityksessä todetaan, että lakkautettavat tehtävät ovat päällekkäisiä työvoimaviranomaisten jo nyt toimeenpaneuvien tehtävien kanssa ja nämä tehtävät ovat jo työvoimaviranomaisten vastuulla. Esityksen mukaan työvoimaviranomaiselle ei seuraisi suoria henkilöstövaikutuksia. **Tampereen kaupunki katsoo, että hallituksen esityksen tulkinta lakiesityksen vaikutuksista kuntien talouteen, ei vastaa todellista tilannetta.** Vaikka tehtävät sisältyvät lainsäädännön näkökulmasta työvoimaviranomaisen vastuulle, on KEHA-keskus hoitanut oikeudellisen tuen yleisneuvontaa, erilaisia neuvontehtäviä ja tuottanut osaamisen kehittämisen palveluita, joihin työllisyysalueiden henkilöstä on osallistunut laajastikin. **Kuten edellä on todettu, on kannatettavaa, että edellä mainittuja tehtäviä lakkautetaan KEHA-keskuksen toiminnoista tehtävien päällekkäisyyksien, lakisääteisten vastuiden sekä roolien selkeyttämiseksi, mutta ko. tehtävien toteuttamiseen liittyvät tehtävät ja asiakasvolyymit siirtyvät muutoksen myötä työvoimaviranomaisen toteutettavaksi.** Kuntien tulee jatkossa panostaa henkilöstön osaamisen kehittämiseen, oikeudelliseen tukeen sekä erilaisiin neuvontatehtäviin entistä enemmän henkilöstöresursseja. Muutos edellyttää lakkautettaviin tehtäviin liittyen työllisyysalueilla tehtävien uudelleen organisointia ja volyymien laajentamista, uusien organisoitumisrakenneiden luomista ja mahdollisesti myös uusia rekrytointeja. **Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan KEHA-keskuksen tehtävien lakkauttamisesta johtuvat tehtävien volyymien lisääntymiset tulee korvata kunnille täysimääräisesti valtioneosuusjärjestelmässä.**

4. Muut toteuttamisvaihtoehdot

Tampereen kaupunki katsoo, että KEHA-selvityksen pohjalta tehty hallituksen esitys on pääpiirteissään kannatettava. Tampereen kaupungin huomiot hallituksen esityksen kokonaisuudesta tuodaan esille lausunnon muissa kohdissa.

5. Lakiehdotukset ja niitä koskevat säännöskohtaiset perustelut

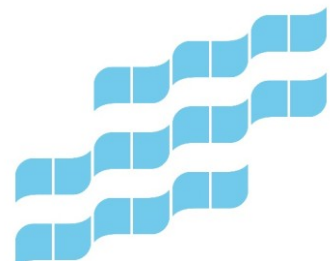
a. Laki elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Esitetyt muutokset ovat pykälätasolla pääosin kannatettavia. Muutokset selkiyttävät KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisen vastuita ja rooleja. Epäselväksi jää, miksi kotoutumiseen liittyvä oikeudellisen neuvonnan tehtävä ja osaamisen, palveluiden kehittämisen ja yhteensovittamisen tuki kotoutumisen toimijoille esitetään edelleen KEHA-keskuksen tehtäväksi.

Tampereen kaupunki tunnistaa, että erityisesti pienemmille kunnille valtakunnallisesti tuotettu kotoutumislain soveltamisen ja osaamisen kehittämisen tuki ovat tärkeitä palveluja. Muuttoliikkeen myötä myös isommat kunnat ja suuret kaupungit hyötyvät siitä, että kuntien kotoutumispalvelut ovat valtakunnallisesti tasavertaisia, lainmukaisia ja laadukkaita. Tampereen kaupunki katsoo kuitenkin, että käytännössä oikeudellisen tuen ja osaamisen kehittämisen toimintojen rajaaminen pelkästään kotoutumislakiin liittyviin kysymyksiin saattaa olla haastavaa tilanteessa, jossa suuri osa kotoutuja-asiakkaita ovat myös työnhakija-asiakkaita. Lisäksi monet kotoutujia koskevat tärkeät kokonaisuudet (esimerkiksi työperäinen hyväksikäyttö) ja mahdolliset lakimuutokset (esimerkiksi kotoutumistuki ja kotihoidon tuen Norjan malli) eivät suoranaisesti liity kotoutumislakiin tai sen soveltamiseen. Näin ollen **Tampereen kaupunki ei näe tarpeelliseksi kotoutumislakiin liittyvän oikeudellisen tuen ja osaamisen, kehittämisen ja yhteensovittamisen tuen säilyttämistä KEHA-keskuksessa. Tehtävien tulee, muiden vastaavien toimintojen tavoin, sijoittua yhtenäiseksi kokonaisuudeksi kuntien vastuulle.**

Erilaisten lakimuutosten seurauksena työvoiman ulkopuolisten kotoutujien määrän ennakoidaan entisestään vähenevän. Tampereen kaupunki pohtii esimerkiksi KEHA-keskusvetoisen työvoimaviranomaisen kotoutumispalvelujen verkoston roolia tilanteessa, jossa KEHA-keskuksen vastuulla ovat ainoastaan järjestelmäkehittäminen, tiedolla johtamisen tuki ja kotoutumislain oikeudellisen tuen ja osaamisen kehittämisen tehtävät. Tampereen kaupunki näkee, että tiukassa taloudellisessa tilanteessa ja säästöpainneessa erilaisten verkostojen tarkoituksenmukaisuutta tulee tarkastella kriittisesti ja harkita esimerkiksi erilaisten kotoutujien ja kansainvälisten kuntalaisten palveluiden ympärille muodostettujen verkostojen (työvoimaviranomaisten kotoutumispalvelut, kuntien kotoutuispalvelut, ohjaus-, neuvonta- ja asettautumispalvelut) yhteensovittamista. Verkostojen tulisi lähtökohtaisesti olla kuntavetoisia ja rakenteellisesti työllisyysalueita noudatteleva.

Hallitus esittää, että KEHA-keskuksen tehtävä osaajien maahanmuuton ja työvoiman liikkuvuuden edistämiseen kytkeytyvien valtakunnallisten palvelujen tuottajana lakkautetaan ja kansainvälisen rekrytoinnin valtakunnallisesta palvelukokonaisuudesta vastaisi jatkossa Business Finland. KEHA-keskuksen vastuulle jäisi kansainvälisen rekrytoinnin tiedolla johtamisen tukitehtävät sekä tehtävä Eures-asetuksen määrittelemänä kansallisena Eures-koordinointitoimistona.

Tampereen kaupunki pitää KEHA-keskuksen nykyisten kansainvälisen rekrytoinnin toimintojen tarkastelua ja osittaista uudelleensijoittelua valtion sisällä kannatettavana esityksenä. KEHA-keskuksen roolin painottuminen järjestelmäkehitykseen ja tietotuotantoon samalla, kun muut valtion toiminnot keskitettäisiin Business Finlandiin, loisi valtion kansainvälisen rekrytoinnin palveluista selkeän ja tarkoituksenmukaisesti jäsennellyn kokonaisuuden. Tampereen kaupunki kannattaa myös esitystä kansallisen EURES-koordinaation säilyttämisestä KEHA-keskuksen vastuulla.

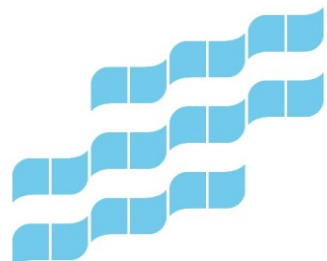
Tampereen kaupunki pohtii pelkästään valtion toimijoille rajatun kansainvälisen rekrytoinnin viranomaisverkoston roolia ja tarkoituksenmukaisuutta. Tampereen kaupunki korostaa kuntien ja työllisyysalueiden roolia kansainvälisen rekrytoinnin toiminnoissa ja pitää välttämättömänä, että kunnat ja työllisyysalueet ovat jatkossa mukana kaikissa kansainvälisen rekrytoinnin keskeisissä verkostoissa.

Tampereen kaupunki kannattaa mallia, jossa kansainvälisen rekrytoinnin palvelujärjestelmää ja valtion ja kuntien yhteistyötä kehitettäisiin olemassa olevaa C6-kaupunkien ja Business Finlandin roolia ja kumppanuutta vahvistamalla. Samalla valtion palvelutuotantoa tulee jatkossakin tarkastella kriittisesti erityisesti asiakasrajapintaan sijoittuvien tehtävien osalta ja toisaalta vahvistaa kuntien ja työllisyysalueiden roolia asiakasrajapinnan palveluissa.

Tampereen kaupunki tunnistaa hyvin KEHA-selvityksessä esiin nostetun haasteen liittyen kansainvälisen rekrytoinnin hajanaisiin tietojärjestelmiin ja valtakunnalliseen organisaatio-rajat ylittävään asiakkuuksien hallintaan. Tampereen kaupunki pitää jatkon kannalta tärkeänä, että asiakkuuksien hallintaa ei kehitetä A-TMT:n käyttö- ja kirjaamisvelvoitetta tai muita lainsäädännöllisiä velvoitteita laajentamalla. Tampereen kaupunki korostaa, että asiakkuudenhallintajärjestelmien kehittäminen valtion ja kuntien yhteistyötä tukevaksi vaatii laajempaa selvitystyötä, jossa tulee huomioida myös kunnille mahdollisista rajapintaratkaisuista ja muusta tarvittavasta järjestelmäkehittämisestä aiheutuvat kustannukset.

Hallituksen esityksessä todetaan, että Yritys Suomi -neuvontapalvelu ja Yrittäjän talousapu -palvelu siirtyvät elinvoimakeskuksen vastuulle. Esityksessä todetaan, että ko. palvelut sijoittuva Uudenmaan elinvoimakeskukseen. Esityksessä ei kuitenkaan perustella, miten Uudenmaan elinvoimakeskus on valikoitunut esitetyn siirron kohteeksi. Tältä osin esitystä tulee tarkentaa.

TE-uudistuksen jälkeen kuntien ja työllisyysalueiden rooli on kasvanut yrityspalvelujen tuottamisessa merkittävästi. Toimintaympäristön muutosten myötä yritysneuvonnan tulisi tukea uudistuksessa toteutunutta rakennetta, eikä rinnakkaisia ja päällekkäisiä rakenteita tule ylläpitää. Yrittäjien kysymykset johtavat pääsääntöisesti välittömiin jatkopalveluihin, esimerkiksi yrityksen perustamiseen tai rekrytointiin. Nämä palvelut tuotetaan pääosin alueellisesti. Erityisesti mikro- ja pk-yritysten näkökulmasta palveluiden saavutettavuus, henkilökohtaisuus ja paikallinen läsnäolo ovat tärkeitä yrittäjyyden edistämisen ja palvelujen käyttöä vahvistavia tekijöitä.

Keskeisiä pohdittavia kysymyksiä valtakunnallisesti tuotettujen yrityspalvelujen osalta ovat, mitä lisäarvoa edellä mainitut yrityspalvelut tuovat yrityspalvelujen kokonaisuuteen, miten asiantuntemus alueellisista palveluista toteutuu, saako asiakas kokonaisvaltaisen palvelukokemuksen vai ns. osapalvelun, joka johtaa asiakkaan osalta jatkoyhteydenottoon alueellisiin palveluihin ja onko kyseessä päällekkäinen palvelu alueellisesti tuotettujen palvelujen kanssa. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan edellä mainittujen valtakunnallisten yrityspalvelujen tarpeellisuus tulee arvioida uudelleen yhteistyössä kuntien kanssa. Keskeistä on arvioida valtakunnallisten palvelujen hyödyt asiakkaille, miten palveluprosessi kokonaisuudessaan toimii suhteessa alueellisiin palveluihin sekä tarkentaa mahdollisia päällekkäisyyksiä. Mikäli todetaan, että ko. valtakunnallisten yrityspalvelujen kokonaisuus ei ole tarkoituksenmukainen, tulee valtakunnalliseen yrityspalveluun kohdennetut resurssit siirtää työllisyysalueille valtionosuusjärjestelmän kautta.

Tampereen kaupunki korostaa, että yritysten ensisijaisen palvelupolun tulee jatkossakin rakentua alueellisten ja paikallisten yrityspalvelujen varaan. Tampereen kaupungin tavoitteena on asiakaslähtöinen, yhden palvelukanavan palvelumalli ja -periaate, jonka puitteissa asiakas saa mahdollisimman välittömän ratkaisun yritystoiminnan edistämiseksi.

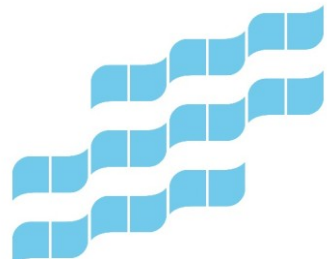
Tampereen kaupunki edellyttää, että yrityspalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmien ja viestintäkanavien kehittämisessä ovat tiiviisti mukana kuntien, erityisesti C6-kaupunkien edustus.

b. Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 17 ja 18 §:n kumoamisesta

Esitetyt muutokset ovat pykälätasolla pääosin kannatettavia.

Työllistymisen monialaista edistämistä ohjaavan lainsäädännön näkökulmasta ei ole strategisesti keskeistä, että KEHA-keskus vastaisi jatkossa monialaisten palveluiden kehittämisen tuen tarjoamisen toiminnosta. TYM-lain mukaisen toiminnan sekä lainsäädännön tulkinnan osalta tarvitaan kuitenkin kansallista koordinaatiota, jotta vältetään merkittävästi erilaisten tulkintojen eriarvoistavalta toteutukselta. Kansallinen koordinaatio voisi soveltua esimerkiksi Kuntaliitolle. Työllisyysalueet vastaavat itsenäisesti monialaisten verkostojensa koordinoinnista, mutta valtakunnallisesti hyvien käytäntöjen jakaminen on tarpeen. Verkosto voidaan muodostaa muutoinkin, kuin KEHA-keskuksen monialaisen palvelun tuen koordinoimana. Koordinaatiota ei kuitenkaan esitetä yksinomaan jollekin työllisyysalueelle, sillä koordinaation siirtyessä myös resursointi tulisi varmistaa. Koordinaatiosta syntyvät kustannukset tulisi kattaa jatkossakin valtion toimesta.

Monialaisen palvelun tuki on vastannut lakisääteisen nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelun eli Ohjaamo-toiminnan valtakunnallisen verkoston ylläpidosta ja koulutuksesta. Sen tehtävänä on ollut myös valtakunnallisen Ohjaamo-brändin vaaliminen, jolle edelleen nähdään tarve. TYM-lain muutosten sekä TE-uudistuksen myötä uusia

Ohjaamoja on perustettu lisää valtakunnallisesti merkittävä määrä. Tämän myötä verkosto tarvitsee edelleen koordinoitua. Tähän koordinoitutehtävään on olennaisena osana liittynyt myös Ohjaamo kohtainen valtakunnallinen raportointi KEHA-keskukselle ja sen ohjeistaminen. Ohjaamo-verkoston koordinoitua tulee huomioida lakkauttamista arvioidessa sekä koordinaation sijoittamista esimerkiksi Kuntaliitolle tai muulle toimijalle.

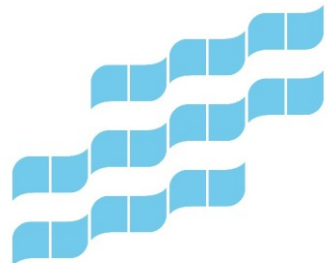
ONNI-toiminnan lakkauttamista ei kannateta, sillä itse hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennukselle nähdään kasvavaa palvelutarvetta nuorten heikentyneen työmarkkinatilanteen sekä yleisen tulevaisuuskon heikentymisen seurauksena. Nuorten tilanteiden monimutkaistuminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen tulee huomioida toiminnan lakkauttamista arvioidessa. ONNI-toiminta on itsessään tarjonnut valtakunnallisesti sellaiseen palvelukategoriaan nuorille matalan kynnyksen palvelua, jota kaikissa kunnissa ei ole mahdollista tuottaa itsenäisesti. ONNI-toiminnan palveluiden konseptit on todettu auttavan nuoria monin tavoin heidän vaikeissa tilanteissaan, ja nuorten on ollut mahdollista kiinnittyä muihin palveluihin osallistuttuaan ONNI-toiminnan palveluihin. ONNI-toiminta on myös kouluttanut kuntien Ohjaamo-verkostoja sekä muita toimijoita, kuten työvoimaviranomaisia nuorten tilanteissa työskentelemiseksi. Haasteena ONNI-toiminnassa on ollut kuitenkin sen rajallinen resurssi, jonka vuoksi toimintoja on voinut olla vaikeaa hyödyntää yhdenvertaisesti valtakunnallisesti. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan ONNI-toimintaa ei tule sijoittaa KEHA-keskuksen tehtäväkenttään, mutta sen lakkauttamista ei nähdä tarkoituksenmukaisena. Toiminta ehdotetaan siirrettäväksi muun hallinnon tai toimijan alle, esimerkiksi hyvinvointialueen tehtäväksi, jonka tehtäväkenttään ONNI-toiminnan nähdään istuvan luontevasti. Toiminnan rahoitus tulisi kuitenkin turvata toiminnan siirtyessä muun hallinnon alle. Tämä edistäisi tavoitetta KEHA:n roolin ja tehtävien selkiyttämiseksi. Toiminnan sijoittaminen muun hallinnon alle vaatisi TYM-lakiin muutoksia, mutta olisi toteutettavissa, kun lainsäädäntöä on joka tapauksessa tarkasteltava nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennuksen pykälän (TYM-laki 17 §) kohdalla.

c. Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Esitetyt muutokset ovat pykälätasolla kannatettavia.

6. Lakia alemman asteinen sääntely

Hallituksen esityksessä todetaan useamman kerran, että yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyvät valtakunnalliset tieto- ja neuvontapalvelut (Yritys Suomi -neuvontapalvelu ja Yrittäjien talousapu -palvelu) on tarkoitus siirtää Uudenmaan elinvoimakeskuksen vastuulle. Kyseistä muutosta koskeva asetusmuutosehdotus on tarkoitus antaa tämän lausunnolla olevan hallituksen esityksen hyväksymisen jälkeen. Tampereen kaupunki kiinnittää edelleen huomiota siihen, että tavoite palvelujen siirtämisestä Uudenmaan elinvoimakeskukseen todetaan hallituksen esityksessä, mutta asian yhteydessä ei esitetä perusteluja ko. ratkaisuesitykselle. Koska tavoite tuodaan hallituksen esityksessä esille, tulisi esityksessä taustoittaa ja perustella esitetty ratkaisuehdotus. Kuten edellä on esitetty,

Tampereen kaupungin näkemys on, että Yritys Suomi -neuvontapalvelu ja Yrittäjien talous-apu palvelujen sijoittuminen elinvoimakeskukseen tulee arvioida uudelleen yhdessä kuntien kanssa.

7. Voimaantulo

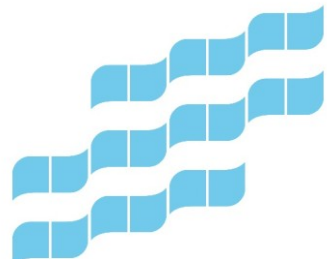
Hallituksen esitys lain voimaantulosta on kannatettava. On hyvä, että laki tulee lakkautettavien tehtävien osalta voimaan vasta 1.6.2027, muiden säännösten tullessa voimaan 1.1.2027.

8. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Hallituksen esityksen suhdetta perustuslakiin käsittelevässä kohdassa todetaan, että esityksen myötä KEHA-keskuksesta lakkautettavia tehtäviä koskevat säännökset poistettaisiin lainsäädännöstä, eikä kyseisten tehtävien vastuita siirretä muille viranomaisille, vaan niiden toimeenpanoon liittyvä lakisääteinen vastuu poistuu kokonaisuudessaan. Lakkautettavat tehtävät ovat nykytilassa päällekkäisiä työvoimaviranomaisten jo nyt toimeenpanemien tehtävien kanssa, minkä lisäksi lakkautettaviin tehtäviin kuuluva toimeenpano on jo nyt työvoimapalveluista annetun lain mukaan työvoimaviranomaisten vastuulla. Tällä perusteella kunnille ei esitetä lisärahoitusta lakkautettavien tehtävien hoitamiseen.

Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan tämä tulkintakokonaisuus ei ole johdonmukainen. Kuten edellä on todettu, Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan KEHA-keskuksen tehtävien lakkauttamisesta seuraa kunnille asiakasvolyymin lisääntyminen, KEHA-keskuksen hoitamien tehtävien vahvistamisen tarve (esim. oikeudellinen tuki, sähköisen asioinnin ja monikielinen neuvonta) sekä verkostojen organisointivastuun ja osaamisen kehittämisen ja perehdyttämisen laajentuminen. Näiden tehtävien lisääntyminen suhteessa nykyisten tehtävien laajuuteen, tulee korvata kunnille täysimääräisesti valtionosuusjärjestelmässä. Kyse ei siis ole pelkästään järjestämisvastuusta, vaan myös jaettujen tehtävien toteuttamisen laajuudesta ja volyymeistä sekä niiden uudelleen määrittelystä.

Tampereen kaupunki kiinnittää huomiota myös työvoimaviranomaisen toimintaan kohdentuvien TE-uudistuksen jälkeisten lainsäädäntömuutosten talousvaikutusten kokonaisuuteen. Lainsäädäntöjen yhteisvaikutusten arvioinnista tulee puutteellinen vaikutelma ja työvoimaviranomaisen toimintaan kohdentuvien muutosten taloudelliset vaikutukset kuntatalouteen arvioidaan usein vähäisiksi ja näin ollen muutoksista aiheutuvia kustannuksia ei korvata kunnille valtionosuusjärjestelmässä. Tästä esimerkkinä on muun muassa toimeentulotukilain muutos, jonka puitteissa työvoimaviranomaisen palveluas- tuulle ohjataan ns. ensisijaisen etuuden piiriin täysin uusia asiakaskohderyhmiä.

9. Muuta

Ei muuta kommentoitavaa.

Lisätietoja:

Tarja Paulaniemi
kehittämispäällikkö
Tampereen kaupunki
040 679 8954
etunimi.sukunimi@tampere.fi

